

З Україною в серці

*Павло
Чубинський
український
фольклорист
та етнограф,
автор слів
Державного
гімну
України*

РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ СПИСОК
До 185-річчя від дня народження українського
фольклориста, етнографа, поета, правознавця,
громадського та просвітницького діяча, автора слів
Державного гімну України

Запоріжжя
2024

*«Ще не вмерла України і слава, і воля»
Павло Чубинський*

Чубинський Павло Платонович - відомий український етнограф, фольклорист, правознавець, поет і громадський діяч. Але, безперечно, він найбільш відомий як автор тексту Державного Гімну України «Ще не вмерла Україна».

П. Чубинський народився 27 січня 1839 року в дворянській родині на Київщині, на хуторі Чубинських, що неподалік від міста Бориспіль. Навчався у Другій Київській гімназії, а згодом, з 1857 по 1861 роки, - у Петербурзькому університеті на юридичному факультеті. У 1861 році П. Чубинський вдало захистив дисертацію «Нариси народних юридичних звичаїв і понять з цивільного права Малоросії» та отримав ступінь кандидата правознавства. Під час навчання в університеті брав участь у петербурзькій українській громаді. Окрім цього, під псевдонімом «Павлусь» публікував власні публіцистичні твори та вірші в часописі «Основа». Був знайомий з Т. Шевченком, П. Кулішом, В. Білозерським. Долучився до Київської громади разом з В. Антоновичем, П. Житецьким, Т. Рильським та іншими.

У 1862 році Павло Чубинський написав вірш «Ще не вмерла Україна», який став Державним Гімном України. Слова цього твору поєднують українців по всьому світу, втілюючи споконвічні прагнення українського народу. Музика до Державного гімну України була створена Михайлом Вербицьким. Вірш вперше надруковано у львівському часописі «Мета» у 1863 році.

На основі жандармських донесень восени 1962 року Чубинського було заарештовано та вислано до Архангельської губернії. Невдовзі його перевели до міста Архангельськ. Він працював слідчим, секретарем статистичного комітету, редактором губернської газети та чиновником з особливих доручень при архангельському губернаторі.

У 1869 році Павло Чубинський очолив статистично-етнографічну експедицію в Південно-Західному краї. Ця експедиція займалась дослідженням Київської, Волинської і Подільської губернії, а також окремих територій Білорусі та Молдови. За її результатами протягом 1872-1878 років було видано семитомник «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край». Під час роботи експедиції було зібрано велику кількість цінних етнографічних матеріалів, досліджено народні традиції, звичаї та побут, які стали невичерпним джерелом для українознавства. Було записано багато казок, обрядових пісень, легенд, загадок, звичаїв. Ця праця високо оцінена науковою спільнотою. Чубинський був нагороджений золотою медаллю Російського географічного товариства (1873), а також золотою медаллю в Парижі (1875) та Уваровською премією (1879).

У 1873 році Павло Чубинський брав участь у відкритті, а згодом і в роботі Південно-Західного відділу Російського географічного товариства в Києві. Цією установою в березні 1874 року було зроблено одноденний перепис населення, що проживало в місті Київ. А в серпні 1874 року було проведено III Археологічний з'їзд, який продемонстрував досягнення наукової спільноти в розвитку археології та вивченні нашого історичного минулого. Фактично Південно-Західний відділ Російського географічного товариства в Києві стає центром розвитку науки та культури. Але після Емського указу, який був спрямований на запобігання розповсюдженню української мови, роботу установи у 1876 було припинено. Чубинському не дозволялося проживати в Україні, Москві, Петербурзі. Павло Платонович все ж зміг отримати дозвіл на переїзд до Петербургу, де працював у міністерстві шляхів сполучення. І лише у 1879 році він зміг повернутися до України.

Останні роки свого життя П. Чубинський через хворобу був прикутий до ліжка. Видатний український діяч помер 17 січня 1884 року і був похований у Борисполі на Книшовому кладовищі.

Твори

1. Бр 86.391 Ч-81 Чубинський П. П. Ангели на сходах неба : нар. повір'я та забобони / П. П. Чубинський / підгот. та упоряд. текстів О. Верес ; обкл. О. Думанської. – К. : Глобус, 1992. – 16 с.
2. Ф76678 У1 А40 Чубинський П. До моєї Катрусі ; Вдовина доля ; Сон невольника : [вірші] / П. Чубинський // Акорди : Антологія української лірики від смерті Шевченка / Упор. І. Франко; 3 іл. Ю. Панькевича. – Репринтне видання з додатками. – К. : Веселка, 2005. – С. 104-106.
3. 840599 63.5 Ч-81 Чубинський П. П. Мудрість віків : українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського / П. П. Чубинський. Кн. 1. – К. : Мистецтво, 1995. – 224 с.
4. 840601 63.5 Ч-81 Чубинський П. П. Мудрість віків : українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського / П. П. Чубинський. Кн. 2. – К. : Мистецтво, 1995. – 224 с.
5. Бр У1 Ч-81 Чубинський П. П. Ще не вмерла Україна / Павло Чубинський. – [Репринт. відтворення]. – К. : Обереги, 1991. – 16 с. – Українська муза.
6. 962155 83.3(4=Укр)1 Я11 "Я сів те, що Бог послав..." : сторінки публіцистичної, наукової та літературної творчості Павла Чубинського / [авт.-упоряд.: Н. В. Зелінська та ін.]. – Львів : Світ, 2009. – 256 с.

Література про життя та діяльність

7. 853189 63.3(4Укр)6 И90 Верменич Я. В. Біля джерел регіонально-історичних досліджень в Україні (П. Чубинський) / Я. В. Верменич // Історія України : маловідомі імена, події, факти (збірник статей) / НАН України [та ін. ; ред. кол.: П. Т. Тронько та ін.]. – К. : [б. в.]. – 1996. – С. 11-30.
8. М148314 63.3(4Укр)4 В42 Павло Чубинський // Видатні постаті в історії України IX - XIX ст. : Короткі біограф. нариси. Іст. та худож. портрети / В. І. Гусев, В. П. Дрожжин, Ю. О. Калінцев та ін. – К. : Вища школа, 2002. – С. 290-292.
9. Ф74314 94(477) Н30 Павло Чубинський // Народжені Україною : меморіальний альманах у 2 т. / гол. ред. О. Онопрієнко. Т. 2 : Л-Я. – К. : Євроімідж, 2002. – 738-739.
10. 956123 83.3(4=Укр)6 П43 Погрібний А. Г. З Атлантиди рідної культури (П. Чубинський) // Погрібний А. Г. Поклик дужого чину / Анатолій Погрібний ; вступне слово В. Г. Дончика та П. П. Кононенка. – К. : Просвіта, 2009. – С. 511-515.
11. 968300 28.7 С28 Сегеда С. П. Павло Чубинський // Сегеда С. П. У пошуках предків. Антропологія та етнічна історія України / Сергій Сегеда. – К. : Наш час, 2012. – С. 52-55.
12. 923497 85.318 Д36 Творець віщих слів : [про автора слів Державного Гімну України П. П. Чубинського] // Державний гімн України : популярний історичний нарис / [упоряд. М. П. Линник, В. М. Пономаренко]. – К. : Музична Україна, 2006. – С. 11-17.
13. 921133 63.3(4Укр)5 Ч-46 Чередниченко Д. С. Павло Чубинський / Д. С. Чередниченко. – К. : Альтернативи, 2005. – 376 с. – (іл.). – Особистість і доба.
14. 908892 930.85(477) П78 Чубинський Павло Платонович // Провідники духовності в Україні / за ред. І. Ф. Кураса. – К. : Вища шк., 2003. – С. 592-593.
15. 867032 94(477) Ш26 Шаров І. Ф. Чубинський Павло Платонович // Шаров І. Ф. 100 видатних імен України / І. Ф. Шаров. – К. : Альтернативи, 1999. – С. 458-463.

16. Ф83505 94(477) Э68 Шип Н. А. Чубинський Павло Платонович // Енциклопедія історії України / ред. рада: В. М. Литвин (голова) [та ін.] ; редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України]. Т. 10 : Т-Я. – К. : Наук. думка, 2013. – С. 578.

* * *

17. Бабіна М. Пісні літературного походження. "Ще не вмерла Україна..." Павла Чубинського і Михайла Вербицького - Національний Гімн нашої держави : [урок у 6 кл.] // Дивослово. – 2015. – № 9. – С. 2-5.
18. Бріцина О. Фольклорна проза із зібрання П. Чубинського : історичні здобутки і сучасні проблеми дослідження // Нар. творчість та етнографія. – 2004. - № 3. – С. 24-28.
19. Верменич Я. «Людей і правду я любив» : [про етнографа і поета П. П. Чубинського] // Пам'ять століть. – 1999. – № 4. – С. 9-24.
20. Верменич Я. Павло Чубинський народознавець і автор слів національного гімну «Ще не вмерла Україна» // Рідна шк. – 1995. – № 9. – С. 9-11.
21. Гриценко Н. «Людей і правду він любив» : [життя і творчість Павла Чубинського] // Дивослово. – 2009. – № 1. – С. 15-17.
22. Етнограф, фольклорист, поет, громадський та культурний діяч : до 165-річчя з дня народження Павла Чубинського (1839 - 1884) // Вісн. Книжкової Палати. – 2004. – № 2. – С. 55.
23. Зиль А. Пошануємо автора Гімну України: (До 150-річчя П. П. Чубинського) // Укр. культура. – 2008. – № 7. – С. 8-10.
24. Іванова Л. П. Чубинський та Київська громада (60-ті роки ХІХ ст.) // Наука і суспільство. – 2015. – № 9/10. – С. 2-8.
25. Коляда І. «Воістину талановитий чоловік». П. Чубинський. Кохання. Жінки. Родина (До 180-річчя з дня народження П. Чубинського) // Історія в шк. – 2019. - № 5/6. – С. 10-15.
26. Коляда І. Науково-культурницька та громадська діяльність П. Чубинського // Історія в сучасній шк. – 2012. – № 11/12. – С. 49-51 ; 2013. - № 2. – С. 37-40.
27. Коляда І. П. П. Чубинський : штрихи до історичного портрету / І. Коляда, В. Милько // Історія в шк. – 2008. – № 4. – С. 12-17.
28. Коляда І. «Тепер прийшла моя весна». Кохання в житті П. Чубинського. До 180-річчя від дня народження П. Чубинського / І. Коляда, Є. Биба // Історія в рідній шк. – 2019. - № 7/8. – С. 50-53.
29. Корнєєв О. В. Видатний дослідник України – Павло Платонович Чубинський // Географія. – 2004. - № 23. – С. 21-23.
30. Лисенко М. Добром зігрите серце : [про поета П. Чубинського] // Наука і суспільство. – 1996. – № 9/10. – С. 74-77.
31. Остапенко О. Павло Чубинський: нариси біографії і наукової творчості. // Нар. творчість та етнографія. – 2004. – № 4. – С. 91-97.
32. Павло Чубинський : до 170-річчя від дня народження автору гімну України // Чумацький шлях. – 2009. – № 1. – С. 8-9.
33. Паламарчук Л. Вшановуємо Павла Платоновича Чубинського // Географія та основи економіки в шк. – 2009. – № 6. – С. 42-44.
34. Панченко В. «Сила чорноземна наш Чубинський...» // Історія в шк. України. – 2009. – № 5. – С. 40-44.

35. Савченко С. Багатогранний таланти : [до 175-річчя від дня народження українського етнографа П. Чубинського (1839-1884)] // Дати і події. – 2013. – № 1 (3). – С. 27-30.
36. Скрипник Г. Народознавча спадщина П. Чубинського з погляду сучасної етнології // Нар. творчість та етнографія. – 2009. – № 2. – С. 4-23.
37. Цушко С. Рід Чубинських – слід в історії : [про родину П. Чубинського] // Дім і сім'я. – 2014. – № 6. – С. 23-26.
38. Чередниченко Д. Безсмертне слово поета як основа народної пісні і державного гімну України: (До 165-річчя від дня народження Павла Чубинського) // Нар. творчість та етнографія. – 2004. – № 1-2. – С. 18-26.
39. Чередниченко Д. Ми нарешті мусимо до нього прийти : [життя та творчість П. Чубинського] // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 7. – С. 17 -20 ; № 9. – С. 43-50.
40. Чікало О. Павло Чубинський - видатний подвижник українського народознавства (до 180-ліття від дня народження) // Народознавчі зошити. – 2019. – № 4. – С. 928-933.
41. Шевчук С. Архангельське заслання - період становлення Павла Чубинського як етнографа та фольклориста // Нар. творчість та етнографія. – 2004. – № 5. – С. 3-12.

Відділ наукової інформації
та бібліографії
Запоріжжя, пр. Соборний, 142
061 787 53 57
bibliograf.zounb@gmail.com
bibliograf@zounb.zp.ua
facebook.com/bibliograf.zounb